

конф., м. Львів, 8–9 квітня, 2005 р. Львів, 2005. Ч. 1. С: 175-179.

3. Налуцишин В. В. Питання кваліфікації хуліганства. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 7. С: 44-52.

Веріго І.М.

канд. філол. наук, завідувач наукової
лабораторії соціологічного моніторингу
ННІ заочного навчання та підвищення
кваліфікації ДДУВС

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЩОДО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КОРОТКОСТВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

Обговорення необхідності та можливості дозволу на вільний продаж короткоствольної вогнепальної зброї у відчизняному інформаційному полі виникають останнім часом доволі регулярно. У межах загальнонаціональних опитувань громадян було зроблено спробу з'ясувати, як ставляться українці до легалізації такої зброї, до головних аргументів прихильників та опонентів, чи сприймають легалізацію як засіб забезпечення особистої безпеки. Результати соціологічного дослідження, проведеного у лютому-березні 2018 року аналітичною групою Sociostream, свідчать про те, що 56 % опитаних українців проти легалізації зброї, з них 47 % повністю відкидають цю ідею, а 9 % – скоріше не підтримують. Усього в дослідженні взяли участь 1286 респондентів за репрезентативною для дорослої аудиторії Інтернет ЗМІ (від 18 років) вибіркою. Повністю підтримують легалізацію вогнепальної зброї 18 % респондентів [1].

Мотивація противників легалізації базується на тому, що вона, на їхню думку, призведе до прямо протилежних результатів – зростання злочинності, агресивності та зниження рівня безпеки громадян: зростання випадкової загибелі людей. Прихильники легалізації, навпаки, обґрунтовують свою позицію тим, що вона надасть змогу дійсно реалізувати право громадянина на особистий захист життя та майна. Тобто перші акцентують увагу на зниженні громадської безпеки, а другі – на зростанні особистої. Отже, дискусія про легалізацію короткоствольної зброї є фактично спором про наслідки прийняття відповідного рішення: збільшує чи зменшує безпеку у суспільстві доступ його громадян до такого виду зброї.

Легалізація забороненого певною мірою підвищує його привабливість, провокує розширення та відкритий прояв інтересу. Багато хто захоче придбати зброю не тому, що відчуває загрозу нападу зараз, а тому, що зброя може з'явитися в інших, і це стане соціальною нормою. Частіше схильні проявляти

готовність до придбання зброї молоді чоловіки 18–24 років, а ця категорія населення, як відомо, відрізняється найбільшою схильністю до наслідувального типу поведінки. Аналіз даних соціологічних опитувань показує відсутність зв'язку між готовністю придбати зброю та побоюванням загроз вуличного пограбування або нападу із застосуванням зброї. Тобто і ті громадяни, що побоюються загроз, й ті, що не відчують занепокоєння, практично виявляють однакову неготовність придбавати вогнепальну зброю та однаково низький рівень схвалення ідеї вільного її продажу. Відчуття небезпеки не є для респондента суворим аргументом на користь лібералізації продажу зброї та не стимулює його придбання як засобу захисту.

Слід зазначити, що питання легалізації короткоствольної зброї належить саме до тих, які влада не прагне вирішувати виключно «зверху», не враховуючи громадської думки. Існує ряд специфічних обставин, що конструюються саме із соціологічного аналізу громадської думки і дозволяють спрогнозувати можливі наслідки лібералізації обігу вогнепальної зброї. У засобах масової інформації періодично наводяться дані різних соціологічних опитувань українців з цього питання. Ці дані жодним чином не прояснюють ситуацію щодо суспільного ставлення до проблеми. «Точных данных по этому вопросу не существует, а результаты социологических исследований оказываются диаметрально противоположными. Например, по данным опроса «TNS-Украина», проведенного в 2016 году, 19 % жителей Украины выступают за легализацию оружия, а 81 % – против. Примерно такие же цифры называет и Президент Украины – 11 % за свободное владение оружием и 82 % – против. Однако этим цифрам противоречат результаты исследований центра «SPHERA»: за принятие закона про оборот оружия для самозащиты выступают 93 % украинцев, против – 2 %» [3]. Уявляється, що ніякого протиріччя тут немає, адже негативна реакція пересічного громадянина на слова «легалізація зброї» та позитивна на формулювання «обіг зброї для самозахисту» у запитанні є цілком природною. Отримані результати обумовлені характером запитань.

«Этот вопрос, а именно легализация короткоствольного оружия, настолько важен для Украины, что я считаю нужным сделать из него консультативный референдум. Так и напишите, что Антон Геращенко предлагает во время президентских или парламентских выборов провести референдум, на котором определиться, нужно ли легализовать короткоствольное оружие. И вот если народ Украины определится и скажет, что он готов к легализации, то тогда будем позволять. А до того никаких шансов быть принятыми у соответствующих проектов нет» [2]. Виникає питання: яким чином визначитиметься народ України, тобто під яким саме формулюванням громадянин має поставити своє «за» чи «проти», і чи має він у масі своїй достатньо компетентним для цього?

Незважаючи на реалії українського сьогодення, не можна стверджувати, що пересічні українці засвоїли психологію «озброєної нації». Більшість гро-

мадян не бажає мати зброю у власності, що пов'язано як із тенденцією сподіватися на державу у питаннях боротьби зі злочинністю, так і з відсутністю у більшості навичок користування такою зброєю, неготовність нести відповідальність в разі неправомірного її застосування.

В умовах кризи суспільства суперечки вирішуються силою частіше, ніж за інших умов. Можна передбачити, що вільний доступ до вогнепальної зброї спричинить катастрофічні наслідки, зростання злочинних зазіхань у першу чергу для жінок, які здебільшого не мають досвіду користування зброєю та не збираються її купувати. Тож саме жінки, а також особи, які не досягли повноліття і не мають доступу до зброї за віком, опиняться у зоні ризику як легка «здобич».

Необхідним є проведення опитувань фахівців у галузі кримінального, цивільного та адміністративного права для отримання експертної думки щодо припустимості обговорення питання вільного обігу вогнепальної зброї в умовах зростання соціальної напруженості, а також контент-аналізу форумів у соціальних мережах, де користувачами обговорюються перспективи легалізації вогнепальної зброї, тобто громадська думка виявляється у дискусії.

Кризовий стан суспільства та масовий стрес може змусити «дійти краю» навіть психологічно здорових людей. Ураховувати експертну думку не тільки фахівців у галузі права, але й медиків, психологів, проводити аналіз стану соціальної напруженості.

До того, як пропонувати громадянам на референдумі голосувати за чи проти положень законопроекту про використання короткоствольної зброї для особистого захисту, доцільно вивчити стан готовності суспільства до таких зважених рішень. Уявляється, що можливості соціології тут повинні використовуватися ширше, не обмежуючись опитуваннями громадян. Останні взагалі повинні мати на меті не виявлення ставлення до легалізації як такої, а скоріше, ступеня особистої готовності до придбання та використання в разі потреби з обов'язковим врахуванням можливого відхилення реальної поведінки від декларативно можливої в обидва боки. Під час соціологічних опитувань респондентам обов'язково слід пропонувати змодельовати певні наслідки, оцінивши імовірність застосування ними зброї в разі, якщо вона була би в них цілком легально, з відповідним офіційним дозволом. Також важливим уявляється аналіз показників кореляцій між «готовністю придбати» та «готовністю застосувати», відстеження динаміки зростання/зниження цієї готовності залежно від впливу повідомлень ЗМІ про події, що підвищують рівень тривожності населення, адже гіпотеза щодо інформаційної природи чинника руху громадської думки у бік підтримки легалізації зброї має під собою основу. Нарешті виявлення кореляції негативного досвіду зіткнення зі злочинцями, коли за наявності зброї в респондента, він її застосував би, необхідне для прогнозування різкого збільшення кількості випадків застосування зброї в разі прийняття відповідного законопроекту.

1. Большинство украинцев против легализации оружия – опрос: Интернет-портал. Корреспондент.net, 28 марта 2018. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/3955869-bolshynstvo-ukrayntsev-protyv-lehalyzatsyy-oruzhyia-opros> (дата звернення – 23.10.2013).

2. В Раде придумали как легализовать огнестрельное оружие – опрос: Аналітичний портал. Слово и дело, 26 января 2018. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2018/01/26/novost/bezopasnost/rade-pridumali-kak-legalizovat-ognestrelnoe-oruzhie> (дата звернення – 23.10.2013).

3. Легализация оружия в Украине: мифы и манипуляции обеих сторон. URL: <https://nakipelo.ua/legalizatsiya-oruzhiya-v-ukraine-mify-i-manipulyatsii-obeih-storon/> (дата звернення – 23.10.2013).

Водоп'ян Д.В.,
курсант 3 курсу ФПФПКП ДДУВС
Науковий керівник: Лопасва О.М. –
викладач кафедри ТСП ДДУВС

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ НА МІСЦІ ПОДІЇ

На даному етапі реформування правоохоронних органів виникають проблеми організаційно-тактичної діяльності та яскраво вираженою проблемою на наш час є діяльність слідчо-оперативної групи (далі – СОГ) під час прибуття на місце вчинення кримінального правопорушення. Дії СОГ чітко визначено наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» (далі – наказ № 575) у розділі II «Організація взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них», котрий, у свою чергу, визначає коло осіб, що входять до складу СОГ. Однак слід виділити два безпосередніх суб'єкта, від дій яких залежить ефективність та швидкість розслідування кримінального правопорушення та встановлення особи підозрюваного – це слідчий і працівник оперативного підрозділу (далі – оперуповноважений) [1].

Яскраво вираженою проблемою є те, що хоча наказом № 575 визначено дії слідчого та оперуповноваженого на місці події, однак немає посилення на законодавчу базу, яка може визначити методи та способи такої діяльності, що, у свою чергу, полегшить виконання завдань даним працівникам. Та якщо розглядати це питання в аспекті підготовки даних працівників у вищих навчальних закладах системи МВС, можна звернути увагу, що дана діяльність СОГ не вивчається курсантами на заняттях з тактико-спеціальної підготовки (далі – ТСП), хоча дана методика буде лише сприяти розвитку професійних